

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 108

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili
Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti
ile Uganda Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî
İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının
Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1454) ve
Dışişleri Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **2/1454 Esas Numaralı Teklifin**
  - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 3
  - Genel Gerekçesi 3
- **Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi** 4
- **Dışişleri Komisyonu Raporu** 5
- **Muhalefet Şerhi** 7
- **Teklif Metni** 8
- **Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin** 8
- **Mutabakat Muhtırası Metni** 9

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 398966 evrak numaralı "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası"nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

17/12/2018

Binali Yıldırım

İzmir

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1454)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Milli Savunma Komisyonu

GENEL GEREKÇE

1 Haziran 2016 tarihinde Kampala'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası" kapsamında egemenlik, eşitlik, karşılıklı saygı temelinde ve ulusal mevzuat ile uluslararası kurallara uygun olarak ikili askerî ilişkilerin hukuki zemininin oluşturulması, Taraflar arasında askerî ve savunma iş birliği sağlanması ve aynı zamanda bu alanlardaki iş birliği uygulamasının ayrıntılarının müteakiben akdedilecek tamamlayıcı uygulama anlaşmaları, mutabakat muhtıraları, protokoller ve diğer düzenlemeler ile belirlenmesi hedeflenmektedir.

Söz konusu Mutabakat Muhtırası ile iki ülkenin silahlı kuvvetleri arasında askerî eğitim ve öğretim, karşılıklı ziyaretler, tatbikat ve eğitimlere katılım sağlanması, savunma sanayi, askerî istihbarat bilgilerinin değişimi, lojistik destek, askerî tıp ve sağlık hizmetleri, muhabere, elektronik, bilgi sistemleri ve siber savunma, barışı koruma, insani yardım, deniz haydutluğu ile mücadele operasyonları gibi savaş haricindeki harekâtlar, askerî hukuk sistemleri konusunda bilgi mübadelesi, haritacılık ve hidrografi, mesleki gelişim amaçlı personel mübadelesi, askerî, bilimsel ve teknolojik araştırma alanlarında bilgi ve tecrübe paylaşımı ile Mutabakat Muhtırasında belirtilen diğer konularda iş birliğinin tesis edilmesi ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: 68244839-599-153033

14 Aralık 2018

Konu: Mutabakat Muhtırası

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1 Haziran 2016 tarihinde Kampala’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

14/10/2019

Esas No: 2/1454

Karar No: 79

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cumhurbaşkanlığınca 14/12/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası”, 17/12/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur, 19/12/2018 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Milli Savunma Komisyonuna havale edilen 2/1454 esas numaralı Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 10/10/2019 tarihli 11’inci toplantısında Dışişleri Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile; Türkiye ve Uganda silahlı kuvvetleri arasında karşılıklı ziyaret, eğitim ve tatbikatlara katılımın sağlanması ile savunma sanayii, askeri istihbarat bilgilerinin değişimi, lojistik destek, barışı koruma, insani yardım ve deniz haydutluğuyla mücadele gibi alanlarda iş birliğini teminen imzalanan Mutabakat Muhtırasının onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

Uganda’nın, siyasi istikrarı, nüfus yoğunluğu ve ekonomik potansiyeliyle Türkiye’nin Afrika’ya açılım politikası çerçevesinde önem atfettiği bir ülke olduğu ve iki ülke arasındaki ilişkilerin açılımdan ortaklık seviyesine ulaştığı,

Son 16 yılda Afrika’daki misyon sayımızın 12’den 42’ye çıktığı, ticaret hacmimizin 4 milyar dolarlar düzeyinden 30 milyar dolarlar düzeyine yaklaştığı, bu kapsamda Uganda’yı Afrika’yla ortaklık politikamızda önemli bir ülke olarak gördüğümüz,

Uganda’nın bölgedeki rolü açısından Kıta Afrikasında ön alıcı, ihtilafların çözümünde kolaylaştırıcı, barışı koruma ve inşa etmeye ve bölgesel bütünleşmeye odaklı bir politika izlemesinin önemli olduğu, bu bağlamda, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere Afrika Birliğinde olabildiğince etkin olmaya çabaladığı, Afrika Birliği Somali Misyonunda en fazla sayıda asker bulunduran ülke olduğu,

Bu yıl Uganda ile diplomatik ilişkilerimizin 50’nci yılını kutladığımız ve 50’nci yıla yaklaşan şekilde hem ikili hem de bölgesel iş birliğimizi geliştirmeye gayret ettiğimiz,

Cumhurbaşkanımızın 2016 yılında bu ülkeyi ziyaretinin ikili ilişkilerde bir dönüm noktası olduğu, bu kapsamda önemli anlaşmalara imza atıldığı, bu anlaşmalardan birinin de Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası olduğu,

Mutabakat Muhtırası ile askerî iş birliğimizin daha da ilerletilmesinin arzulandığı, hâlihazırda askerî alanda yapılan Türkiye-Uganda Askerî Diyalog Toplantısının geçtiğimiz yıl Aralık ayında gerçekleştirildiği, Uganda’nın savunma sanayii açısından da ülkemiz için iyi bir pazar olduğu, bu kapsamda, Mutabakat Muhtırasının hayata geçirilmesiyle önemli bir fırsat penceresinin de açılacağı,

2016 yılında imzalanan bu Mutabakat Muhtırası ile iki ülke arasındaki askerî ilişkilerin hukuki zemininin oluşturulmasının ve taraflar arasında askerî ve savunma iş birliğinin tesis edilerek geliştirilmesinin hedeflendiği,

Mutabakat Muhtırasının askerî eğitim ve öğretim, karşılıklı ziyaretler, tatbikat ve eğitimlere katılım, savunma sanayii, askerî istihbarat değişimi, lojistik destek, mesleki gelişim amaçlı personel değişimi gibi alanlarda iş birliğini kapsadığı,

Mutabakat Muhtırasının beş yıl süreyle yürürlükte kalmasının öngörüldüğü, aksi bir durum olmadığı takdirde birer yıllık süreler için kendiliğinden uzama maddesinin olduğu,

Uganda tarafının iç hukuk onay sürecini tamamladığı,

İfade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden İstanbul Milletvekili Aziz Babuşcu, İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş ve Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Ahmet Yıldız</i>	<i>Sena Nur Çelik</i>
İstanbul	Denizli	Antalya
Üye	Üye	Üye
<i>Tulay Hatimoğulları Oruç</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>	<i>Ahmet Haluk Koç</i>
Adana	Ankara	Ankara
(Muhalefet şerhi vardır)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Aydın Adnan Sezgin</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Atilla Ödünç</i>
Aydın	Balıkesir	Bursa
Üye	Üye	Üye
<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Mehmet Güzelmansur</i>
Erzurum	Eskişehir	Hatay
Üye	Üye	Üye
<i>Aziz Babuşcu</i>	<i>Ahmet Hamdi Çamlı</i>	<i>Yunus Emre</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Zafer Sırakaya</i>	<i>Niyazi Güneş</i>	<i>İsmail Özdemir</i>
İstanbul	Karabük	Kayseri
	(Bu raporun özel sözcüsü)	

MUHALEFET ŞERHİ

Komisyonumuzun uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasına ilişkin kanun tekliflerine dair muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

2/1454 - Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'ne Muhalefet Şerhidir:

Uganda 1986'dan bu yana Cumhurbaşkanı Yoweri Museveni tarafından son derece katı biçimde yönetilmektedir. Cumhurbaşkanlığı döneminde biri 1994'te diğeri 1998'de olmak üzere iki defa Demokratik Kongo Cumhuriyetini istila etmiştir. Ruanda ile beraber yürüttüğü Kongo işgali sırasında bu kez Ruanda ile de çatışmıştır. 1998'deki İkinci Kongo Savaşı sırasında Uganda'nın işlediği savaş suçları nedeniyle Uluslararası Ceza mahkemesi 2005'te Uganda Devleti'ni suçlu bulmuş ve Kongo'ya tazminat ödemekle mahkum etmiştir.

2000'li yıllarda iç siyasette muhalif partiler Museveni Yönetimi tarafından ciddi baskı altında tutulmuştur. 2001'de yapılan Uganda Genel Seçimlerinde Yargıtay'ın 5 hâkiminden 2'si seçim sonuçlarını değiştirecek ölçekte seçim ihlallerinin olduğu yönünde karar almış olsa da Museveni'yi açıkça destekleyen 3 hâkim hileler olduğunu kabul etse de seçim sonuçlarını değiştirmeyeceği yönünde bir karar vererek seçimin şaibeli olduğu teyit edilmiştir.

İkinci dönem başkanlığında demokratikleşme adı altında Uganda Anayasası'nı değiştirme vaadinde bulunan Museveni, anayasada bulunan en fazla iki dönem başkan olma kuralını kaldırarak, anayasayı kendi ihtiyaçlarına göre değiştirmiş oldu. Ömür boyu başkanlık sisteminin önünü açan Museveni'ye muhalefet eden Demokratik Değişim Forumu Partisi'ndeki parlamenterlerden 2'si cezaevine atıldı. Uganda'da iktidarı eleştiren en popüler radyo kanalı KFM, Museveni'nin talimatıyla 2005'te kapatıldı.

Museveni'nin tartışmalı biçimde 3'ncü dönem başkanlığında yaşanan sokak gösterilerinde 2009'da 40'tan fazla, 2011'de en az 9 sivil öldürüldü.

LGBTİ haklarının bulunmadığı ve eşcinselliğin cezasının Uganda yasalarında idam olması sebebiyle Uganda'da toplumsal bir kriz yaşanmaktadır. 2014'te Ani-Eşcinsellik Yasası'nı yürürlüğe koymuştur.

2016'da yapılan Uganda Genel Seçimlerinde bariz seçim ihlalleri, şiddet olayları yaşanmış ve Museveni 5'nci kez devlet başkanlığını halen sürdürmektedir. Bu kez de sonraki dönem aday olabilmek için devlet başkanlığına aday olma koşulunu düzenleyen üst yaş sınırı 75 yaş maddesini de kaldırarak ölümüne kadar başkanlıkta kalacağı anlaşılmaktadır. Açıkça diktatörlükle yönetilen Uganda ile askeri, güvenlik ve siyasi anlaşmaların yapılmaması gerektiğini savunuyoruz ve bu anlaşmaya HDP olarak şerh düşüyoruz.

11.10.2019

Tulay Hatmoğulları Oruç

Adana

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANI İZMİR MİLLETVEKİLİ
BİNALİ YILDIRIM'IN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
İLE UGANDA CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
ARASINDA ASKERÎ İŞ BİRLİĞİ MUTABAKAT
MUHTIRASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 1 Haziran 2016 tarihinde Kampala'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
İLE UGANDA CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
ARASINDA ASKERÎ İŞ BİRLİĞİ MUTABAKAT
MUHTIRASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

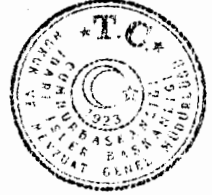
MADDE 1- Teklifin 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2'nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
UGANDA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
ASKERİ İŞ BİRLİĞİ
MUTABAKAT MUHTIRASI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE UGANDA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA ASKERİ İŞ BİRLİĞİ MUTABAKAT MUHTIRASI**

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Uganda Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle "Taraf" veya "Taraflar" olarak adlandırılacaklardır),

Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkelerine bağlılıklarını tekrar teyit ederek,

Tarafların egemenliği ve eşitliğine karşılıklı saygı temelinde çeşitli askeri alanlarda iş birliğinin, Tarafların karşılıklı menfaatlerine katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Taraflar arasındaki mevcut dostane ilişkilerin, ulusal kanunlar, uluslararası kurallar ve anlaşmalar temelinde geliştirilmesi ihtiyacını belirterek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

**MADDE I
TANIMLAR**

Bu Mutabakat Muhtirasında kullanılan terimler aşağıdaki anlamları taşır:

- 1. Gönderen Devlet;** Bu Mutabakat Muhtirasının uygulanması amacıyla Kabul Eden Devlete personel, malzeme ve teçhizat Gönderen Devleti ifade eder.
- 2. Kabul Eden Devlet;** Bu Mutabakat Muhtirasının uygulanması amacıyla ülkesinde Gönderen Devlete ait personel, malzeme ve teçhizatı bulunan devleti ifade eder.
- 3. Misafir Personel;** Taraflardan herhangi birinin bu Mutabakat Muhtirasının uygulanması amacıyla diğer Taraf ülkesine gönderdiği asker veya silahlı kuvvetler mensubu sivil şahısları ifade eder.
- 4. Misafir Öğrenci;** Gönderen Devlet tarafından subay veya astsubay olarak naspeditmek üzere Kabul Eden Devlet harp okulları, askeri tıp fakültesi, hemşirelik yüksekokulu, askeri liseler veya astsubay meslek yüksekokullarını kapsayan askeri eğitim kurumlarına eğitime gönderilen ve henüz subay veya astsubay statüsü kazanmamış personeli ifade eder.
- 5. Yakınlık;** Misafir Personelin kendi ulusal mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu eş ve çocuklarını ifade eder.
- 6. Kıdemli Personel;** Bu Mutabakat Muhtirası kapsamında gönderilen asker/sivil grubun faaliyetlerine nezaret etmeye yetkili, Gönderen Devletin ulusal mevzuatına uygun olarak atanmış, Misafir Personel arasındaki en kıdemli kişiyi ifade eder.
- 7. İş Birliği;** Tarafların bu Mutabakat Muhtirası çerçevesinde ortak şekilde düzenledikleri faaliyetleri ifade eder.
- 8. Hibe;** Bir malzeme veya hizmetin bağışlanmasını veya bedelsiz devrini ifade eder.
- 9. Hizmet;** Taraflar arasındaki anlaşmaya göre bir işin yapılması için verilecek eğitim, teknik bilgi, bakım, onarım, kurtarma, liman ve müşavirlik desteği ile mülkiyeti elde olmak kaydıyla tahsis edilebilecek kara, deniz ve hava araç, gereç, silahları, bina ve araziyi ifade eder.
- 10. Lojistik Destek;** İkmal maddeleri ve hizmetlerin satışı, hibesi, devri, tahsis ve mübadelesini ifade eder.
- 11. Yetkili Makamlar;** Bu Mutabakat Muhtirasının uygulanmasından sorumlu Tarafların kurumlarını ifade eder.

**MADDE II
AMAÇ**

Bu Mutabakat Muhtırasının amacı, MADDE IV'de belirtilen alanlarda, Taraflar arasındaki ilişkiler için bir çerçeve oluşturmak ve iş birliğini geliştirmektir.

**MADDE III
KAPSAM**

Bu Mutabakat Muhtırası, MADDE IV'de belirtilen alanlarda personel, malzeme, teçhizat, bilgi ve tecrübe değişimi konularına uygulanır.

**MADDE IV
İŞ BİRLİĞİ ALANLARI**

Taraflar arasında iş birliği aşağıdaki alanları kapsar:

1. Askerî eğitim ve öğretim,
2. Karşılıklı ziyaretler,
3. Tatbikat/eğitilmelere ve ortak tatbikatlara fiili/gözlemci olarak katılım,
4. Savunma sanayi,
5. Askerî istihbarat bilgilerinin değişimi,
6. Lojistik Destek,
7. Askerî tıp ve sağlık hizmetleri,
8. Muhabere, elektronik, bilgi sistemleri ve siber savunma,
9. Barışı koruma, insani yardım, deniz haydutluğu ile mücadele operasyonları gibi savaş haricindeki harekâtlar,
10. Askerî hukuk sistemleri konusunda bilgi mübadelesi,
11. Haritacılık ve hidrografi,
12. Meslekî gelişim amaçlı personel mübadelesi,
13. Askerî, bilimsel ve teknolojik araştırma alanlarında bilgi ve tecrübe değişimi,
14. Askerî spor, sosyal ve kültürel etkinlikler,
15. Askerî tarih, arşiv, yayım ve müzecilik,
16. Silahlı Kuvvetler arasında askerî iş birliği.

**MADDE V
UYGULAMA VE İŞ BİRLİĞİ ESASLARI**

1. Bu Mutabakat Muhtırası her iki Tarafın eşittik, müteakabiliyet, karşılıklı fayda ve egemenliğine saygı ilkeleri uyarınca yürütülür.
2. Taraflar, bu Mutabakat Muhtırasının uygulanması amacıyla tamamlayıcı anlaşmalar/protokoller akdedebilirler.
3. Bu Mutabakat Muhtırası uyarınca, Tarafların hibe şeklinde veya bedeli mukabil birbirlerine verecekleri veya ortak üretecekleri malzemeler, teknik bilgi ve dokümanlar önceden yazılı onay alınmaksızın üçüncü bir tarafa devredilemez.

**MADDE VI
YETKİLİ MAKAMLAR VE YILLIK UYGULAMA PLANI**

1. Bu Mutabakat Muhtırasının uygulanmasında yetkili makamlar şunlardır:
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına : Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı,
Uganda Cumhuriyeti Hükümeti adına: Uganda Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı.
2. Taraflar, bu Mutabakat Muhtırasının uygulanması için Yıllık Uygulama Planları hazırlar. Yıllık Uygulama Planları, icra edilecek faaliyetlerin adını, kapsamını, tipini, zamanını, yerini, icra edecek kurumları, mali hususları ve diğer ayrıntıları içerir.

**MADDE VII
GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ VE MALZEMENİN GÜVENLİĞİ**

1. Bu Mutabakat Muhtırası kapsamında temin edilen veya üretilen gizlilik dereceli tüm bilgiler, belgeler, maddi ve fikrî mülkiyet hakları ile askerî malzeme, Taraflar arasında akdedilecek müteakip tamamlayıcı anlaşmalar/protokollere uygun olarak amaçları doğrultusunda mübadele edilir, kullanılır ve muhafaza edilir.
2. Taraflar bu Mutabakat Muhtırası kapsamında mübadele edilen bilgi ve malzemeyi, eşit düzeyde gizlilik derecesi vererek korur ve muhafaza eder.
3. Taraflar, bu Mutabakat Muhtırası kapsamında mübadele edilen bilgi ve malzemeleri Mutabakat Muhtırasında düzenlenen amaçlar dışında kullanmaz.
4. Gizlilik dereceli bilgi ve malzeme, bu bilgi ve malzemeleri sağlayan Tarafın yazılı ön onayı olmadan ifşa edilmez ve üçüncü bir tarafa paylaşılmaz (veya üçüncü bir tarafa devredilmez).
5. Gizlilik dereceli bilgi ve malzeme sadece Taraflarca belirlenen hükümetler arası kanallar yoluyla mübadele edilir. Bilginin gizlilik derecesi, bilgiyi sağlayan Tarafça belirlenir.
6. Tarafların gizlilik dereceli bilgilerin korunması ile ilgili sorumlulukları bu Mutabakat Muhtırasının sona ermesinden sonra dahi devam eder.
7. Taraflar, iş birliği faaliyetlerinde patent ve telif hakları ile ticari sırlara ilişkin haklara ve kurallara saygı gösterir.
8. İhtiyaç duyulması halinde; Taraflar arasında, MADDE IV'te belirtilen iş birliği alanlarının her biri için yetkilendirilmiş olan makamların sorumluluğunda, bu Mutabakat Muhtırası kapsamında mübadele edilen gizlilik dereceli bilgi ve malzemenin transferi, kullanılması ve korunması konusunda ayrı bir güvenlik anlaşması imzalanabilir.
9. Taraflar millî sırlarla ilgili konularda kısıtlamalar öngörebilir.

**MADDE VIII
HUKUKİ HUSUSLAR**

1. Misafir Personel ile Yakınları; giriş, ikamet ve çıkış dâhil, Kabul Eden Devlet ülkesinde buldukları sürece Kabul Eden Devletin millî yasalarına ve yargı yetkisine tabidir. Kabul Eden Devletin yargı yetkisinin uygulandığı ve hüküm içeriğinin Gönderen Devletin mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngördüğü hallerde, her iki Devletin mevzuatında yer alan veya Devletler için uygun olan bir ceza türü uygulanır.
2. Kabul Eden Devlet, Misafir Personel ve Yakınlarının gözaltına alınması veya tutuklanması halinde Gönderen Devleti derhal durumdan haberdar eder.

3. Misafir Personel veya Yakınlarının Kabul Eden Devlette yasal bir soruşturmaya veya yargılanmaya muhatap olması durumunda, bu kişi Kabul Eden Devlet vatandaşlarına sağlananlardan az olmamak koşulu ile genel olarak kabul edilmiş hukuki korumadan istifade etme hakkına sahiptir.
4. Kabul Eden Devletin kanunlarını ihlal ettikleri takdirde, Misafir Personelin faaliyetlerine son verilebilir.
5. Gönderen Devlet, Misafir Personel üzerindeki münhasır disiplin yargı yetkisini, Kabul Eden Devletin ülkesinde muhafaza eder. Ancak, Kabul Eden Devletin yetkili askerî makamları, emrindeki Misafir Personele görevin gerektirdiği hallerde emirler verebilir.
6. Gönderen Devletin Kıdemli Personeli, kendi askerî hizmet ve disiplin yasalarının hükümleri uyarınca, Gönderen Devletin personeline disiplin tedbirlerini uygulamaya yetkilidir.

MADDE IX TAZMİNAT TALEPLERİ

1. Bu Mutabakat Muhtırasının uygulanması esnasında, üçüncü taraf tazminat talepleri konusunda Kabul Eden Devletin yasaları ve mevzuatı geçerlidir.
2. Taraflar, ağır kusur veya kasıt bulunmadıkça, bu Mutabakat Muhtırası kapsamındaki faaliyetlerin icrası esnasında personelinin yaralanması veya ölümü halinde veya bireylere, mallara ve çevreye verilen zarar/zıyan nedeniyle birbirlerinden tazminat talebinde bulunamaz.
3. Taraflar ortaya çıkan durumun ağır kusur veya kasıttan kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemek amacıyla müştereken soruşturma yapar.

MADDE X İDARİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ve Yakınları, diplomatik dokunulmazlık ve imtiyazlardan faydalanamaz.
2. Taraflarca karşılıklı olarak aksine bir anlaşmaya varılmadıkça, Kabul Eden Devlet, Misafir Personele bu Mutabakat Muhtırasında veya müteakip anlaşmalar ve düzenlemelerde belirtilenlerden başka görevler vermez.
3. Misafir Personel, Kabul Eden Devletin emsal personeline uygulanan idari uygulamalara tabidir.
4. Bu Mutabakat Muhtırası çerçevesinde imzalanacak diğer mutabakat muhtıraları, protokoller ve teknik düzenlemeler ile aksine bir anlaşmaya varılmadıkça, Gönderen Devletin Askerî Personeli kendi millî üniformalarını giyme hakkına sahiptir. Görev sırasında, bir faaliyetin icrası için gerekli teçhizat Kabul Eden Devlet tarafından sağlanır.
5. Gönderen Devlet, gerekli gördüğünde personelinin geri çağırma hakkını saklı tutar. Kabul Eden Devlet, Gönderen Devletten böyle bir talep aldığı anda, ilgili personelin en kısa sürede dönüşünü sağlamak için gerekli idari tedbirleri alır.
6. İstisna teşkil eden idari hususlar, bu Mutabakat Muhtırası çerçevesinde imzalanacak tamamlayıcı anlaşmalar/protokoller ile belirlenir.
7. Tüm Misafir Personel ve Yakınları, orduevleri ve askerî kantinlerden Kabul Eden Devletin düzenlemeleri çerçevesinde yararlanabilirler.

8. Misafir Personel veya Yakınlarından herhangi birinin ölmesi durumunda, Kabul Eden Devlet, Gönderen Devleti durumdan haberdar eder, ölen kişinin cenazesini kendi ülkesindeki en yakın uluslararası havaalanına naklede ve cenaze nakledilinceye kadar sıhhi koruma dâhil gerekli diğer tedbirleri alır.
9. Misafir Personel ve Yakınları çevreye zarar verebilecek faaliyetlerden kaçınır, çevre kirliliğinin önlenmesine azami dikkat eder ve Kabul Eden Devletin konuya ilişkin düzenlemelerine uyar.

MADDE XI SAĞLIK HİZMETLERİ

1. Misafir Personel ve Misafir Öğrenci, bu Mutabakat Muhtırası gereği her türlü faaliyeti gerçekleştirebilecek sağlık koşullarında bulunmalıdır. Kabul Eden Devlet bu kişilerin sağlık bakımından uygun olduğunu gösteren sağlık raporunu talep edebilir.
2. Misafir Öğrencilerin muayene ve tedavi hizmet giderleri Kabul Eden Devletin mevzuatına göre karşılanır. Misafir Öğrencilerin sağlık sigortası primleri veya sağlık giderleri Kabul Eden Devlet tarafından karşılanır.
3. Misafir Personel ve Yakınlarının acil sağlık ve acil dış bakım hizmetleri Kabul Eden Devlet tarafından ücretsiz olarak yerine getirilir. Acil sağlık ve acil dış bakım hizmetleri dışında kalan muayene ve tedavi hizmet giderleri Kabul Eden Devletin mevzuatına uygun bir sağlık sigortası tarafından karşılanır.
4. Misafir Personel ve Yakınlarının sigorta primleri ve tedavi hizmet giderleri Gönderen Devlet veya Misafir Personelin kendisi tarafından karşılanır.
5. Misafir Personel ve Yakınları bu sigorta kapsamındaki Kabul Eden Devletin tüm sivil veya askeri sağlık hizmet sunucularından faydalanabilirler.

MADDE XII MALİ HUSUSLAR

1. Bu Mutabakat Muhtırası kapsamında bulunan iş birliği faaliyetlerinin icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personelin maaş, konaklama, yemek hizmeti, ulaştırma, gündelik ve diğer mali haklarından, Gönderen Devlet sorumludur.
2. Gönderen Devletin talebi üzerine, bu Mutabakat Muhtırası kapsamındaki eğitim faaliyetlerinin ücretsiz veya ücretli ya da indirimli olmasına Kabul Eden Devlet karar verir.
3. Misafir Personel, Kabul Eden Devletten kesin olarak ayrılırken, kendi borçları ile Yakınlarının borçlarını tasfiye eder. Acil geri çekme halinde, Misafir Personel ve Yakınlarının borçları Kabul Eden Devlet tarafından düzenlenecek faturaya istinaden Gönderen Devlet tarafından ödenir.

MADDE XIII GÜMRÜK VE PASAPORT İŞLEMLERİ

1. Misafir Personel ile Yakınları, Kabul Eden Devletin ülkesinde, Kabul Eden Devletin yabancıların ikamet ve seyahatleri hakkındaki düzenlemelerine tabidir.

2. Misafir Personel ile Yakınları, Kabul Eden Devletin ülkesine giriş ve çıkışlarda bu Devletin pasaport ve gümrük ile ilgili düzenlemelerine tabidir. Bununla beraber, Kabul Eden Devlet, kendi mevzuatı çerçevesinde mümkün olan tüm idari kolaylıkları sağlar.

MADDE XIV

TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDA DOĞAN TAAHHÜTLERİ

Bu Mutabakat Muhtırasının hükümleri, Tarafların diğer uluslararası anlaşmalardan doğan hak ve taahhütlerini etkilemez ve diğer devletlerin çıkarları, güvenliği ve ülke bütünlüğüne karşı kullanılamaz.

MADDE XV

UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ

1. Bu Mutabakat Muhtırasının uygulanmasından veya yorumlanmasından doğan herhangi bir uyuşmazlık Taraflar arasında istişare ve görüşmeler yoluyla çözülür ve çözüm için herhangi bir ulusal veya uluslararası mahkemeye veya üçüncü tarafa intikal ettirilemez.
2. Taraflar uyuşmazlığı ortadan kaldırmak için, uyuşmazlığın meydana geldiği tarihten itibaren 60 gün içerisinde görüşmelere başlarlar. Görüşmelerin başlama tarihinden itibaren 120 gün içerisinde herhangi bir çözüme ulaşılamadığı takdirde, Taraflar bu Mutabakat Muhtırasını MADDE XVII'de belirtilen usul uyarınca sona erdirebilir.

MADDE XVI

TADİL

Taraflardan her biri bu Mutabakat Muhtırasının tadil edilmesini diplomatik yollarla önerebilir. Yazılı önerinin alındığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde görüşmeler başlar. 60 gün içerisinde bir görüş birliği sağlanamaz ise, Taraflar işbu Mutabakat Muhtırasını MADDE XVII'de belirtilen usul uyarınca sona erdirebilir. Üzerinde yazılı olarak mutabık kalınan değişiklikler bu Mutabakat Muhtırasının yürürlüğe girişini düzenleyen MADDE XVIII'de belirtilen usul uyarınca yürürlüğe girer.

MADDE XVII

YÜRÜRLÜK SÜRESİ VE SONA ERDİRME

1. Bu Mutabakat Muhtırası, 5 yıllık süre için yürürlükte kalır.
2. Bu Mutabakat Muhtırası, taraflardan biri Mutabakat Muhtırasını sona erdirmeye niyetini diğer tarafa diplomatik yollarla yazılı olarak bildirmedeği takdirde, birer yıllık süreler için kendiliğinden uzar. Mutabakat Muhtırasının sona erdiğine ilişkin yapılan bildirimler, yapıldığı tarihten 90 gün sonra hüküm doğurur.
3. Bu Mutabakat Muhtırasının sona ermesi, devam eden programlar ve faaliyetleri etkilemez.

MADDE XVIII

ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

Bu Mutabakat Muhtırası, Tarafların Mutabakat Muhtırası'nın yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerinin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girer.

**MADDE XIX
METİN VE İMZA**

Bu Mutabakat Muhtırası, Kampala'da, 01 Haziran 2016'da Türkçe ve İngilizce dillerinde, her biri eşit derecede geçerli olmak üzere, ikişer asıl nüsha olarak tanzim edilmiştir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

**UGANDA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

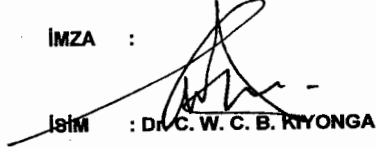
İMZA :

İSİM : Mevlüt ÇAVUŞOĞLU

UNVAN : Dışişleri Bakanı

İMZA :

İSİM : Dr. C. W. C. B. KYONGA

UNVAN : Savunma Bakanı

